

De lusten en lasten van de

Er is steeds meer belangstelling bij boeren en tuinders voor het inpassen van agrarisch natuurbeheer op hun bedrijf. Toch zijn er ook nog vragen zoals bij de aanleg van akkerranden. Hoeveel tijd en geld kost dat bijvoorbeeld? Voor twee regelingen worden de kosten en baten vergeleken aan de hand van een voorbeeld.

Wat de kosten en de baten zijn van de aanleg en beheer van akkerranden zal per bedrijf verschillen. Allereerst is de boer of tuinder afhankelijk van de mogelijkheid en hoogte van vergoeding. Daarnaast is het bouwplansaldo, de beschikbaarheid van eigen werktuigen voor beheer en de breedte van teeltvrije zones van invloed op het resultaat. Om te zien hoe dat uitpakt voor een akkerbouwbedrijf op klei met consumptieaardappelen, suikerbieten, zaaiuien en wintertarwe, is een voorbeeld uitgewerkt (zie kader).

ACTIEF RANDENBEHEER

In Noord-Brabant doen telers mee aan het project Actief Randenbeheer. Zij houden bufferstroken langs sloten en watergangen vrij van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen om het water schoon te houden. Aanleg van een 3,5 meter brede bufferstrook gras langs de sloten levert de deelnemers 50 cent per strekkende meter op. Het saldo van de bufferstroken is voor dit voorbeeldbedrijf op klei 317 euro hoger dan bij betaalde randen met teeltvrije zones. Het zaaien en tweemaal maaien, harken en afvoeren kost

13,5 uur eigen arbeid per ha. In vergelijking met ruim 20 uur per ha gemiddeld benodigde arbeid in de gewassen, is dit weinig. Als het beheer in loonwerk wordt gedaan, gaat dat voordeel teniet. In de voorbeeldberekening zijn de kosten dan 123 euro hoger dan de baten. In de vervolgjaren vallen de kosten echter lager uit, omdat er niet meer hoeft te worden gezaaid. Ook hoeft er, doordat de rand verschraalt, minder gemaaid te worden.

De beheersbijdrage voor een faunairand die in 2004 (SAN 3230) is aangevraagd, bedraagt 1.292 euro per ha.

Copyright foto

Foto: APA

e akkerrand

Dit is minder dan de Brabantse subsidie voor bufferstroken. Het opbrengstverlies is bovendien hoger doordat de stroken 6 meter breed zijn en het aandeel teeltvrije zones daarin dus kleiner is. De faunarand mag begroeid zijn met gras, kruiden en granen en mag slechts eenmaal deels worden gemaaid. In het voorbeeld is evenals bij de bufferrand een grasrand aangelegd. Het opbrengstverlies plus de toegerekende kosten zijn in dit geval net wat hoger dan de baten, maar de teler kost het ook nauwelijks tijd; het zaaien en maaien vergt slechts 4,5 uur arbeid per ha.

ANDERE VOORDELEN

Akkerranden hebben voordelen die niet gemakkelijk in geld zijn uit te drukken. Emissies naar het milieu worden kleiner doordat de randen niet bespoten of bemest worden (dat is ook het doel van bufferstroken). Een voordeel van grasranden is dat er op kan worden gedraaid en gekeerd met machines. De percelen zijn makkelijk bereikbaar, wat de veldinspectie vergemakkelijkt. Akkerranden bieden ecologische verbindingen en beschutting aan de fauna. Bloemenranden bevorderen

het natuurschoon en maken zo het landschap aantrekkelijk voor de mens. Vaak geeft dit de agrarische ondernemer veel voldoening en hij ontvangt waardering uit de samenleving. Voor boerenbedrijven met neventakken als zorg en toerisme zijn aantrekkelijke akkerranden een visitekaartje. En ten slotte kunnen de randen de populatie van natuurlijke vijanden van plagen doen toenemen.

Bij bedrijven met hoge bouwplansaldo's zijn de vergoedingen minder gauw toereikend om stroken uit bedrijf te nemen. Voor bedrijven die veel te maken hebben met teeltvrije zones, is het juist snel aantrekkelijk. Wie het onderhoud van de randen met zijn eigen machines kan doen, heeft er bovendien weinig kosten aan.

JOANNEKE SPRUIJT,
PPO-AGV, LELYSTAD

Voorbeeldberekening

De berekening gaat uit van 1 ha akkerrand die tussen sloot en gewas zijn aangelegd bij een akkerbouwbedrijf op klei. Kosten en baten (in euro's per ha akkerrand).

	Actief randenbeheer	SAN-faunarand
Vergoeding	1.429	1.292
Opbrengstverlies	1.072	1.268
Toegerekende kosten	40	40
Totale kosten/baten	317	-16
Totale kosten/baten bij beheer door loonwerker	-123	-96
Arbeid (in uren):		
Aanleg: zaaien	2,5	2,5
Beheer: maaien	4	2
harken	4	0
afvoeren	3	0
Totaal	13,5	4,5

Waardering

Het is een akkerbouwjaar geweest waar vraag en aanbod niet dicht genoeg bij elkaar hebben gelegen. De oude oogst houdt velen nog steeds bezig. Ook ik heb een nieuwe ervaring opgedaan dit jaar; het verhakselen van uien. Daar krijg je pas echt tranen van in de ogen. Bij de uien was het alleen zaak om ze met zo min mogelijk kosten en gevaar voor ziekteverspreiding uit te schuren. Een negatieve waarde.

Bij het afleveren van de verschillende cellen aardappelen en uien van oogst 2004, is er iedere keer weer een stuk spanning, zeker als het gaat over een gecontracteerd product. Met de billen bij elkaar wachten op een telefoontje dat komt, of niet. Voorzichtig doe ik een belletje naar de afnemer, hoe zijn ze? Reactie: Als je niets hoort is het goed. Met deze schamele reactie moet ik dan maar genoegen nemen, agrarische handel is immers geen schouderklopjeshandel.

Mijn uien had ik voor een deel op contract. Dat zegt niets zult u denken. Gelukkig zijn er ook handelaren die niet verder springen dan zij kunnen overzien. In feite is dat niets meer dan normaal; het openbreken van het participatiecontract had mij de afgelopen 2 jaar ook wel gepast. Zo ga je niet met elkaar om, als je je afspraken niet nakomt, ben je geen knip voor de neus waard.

Onze kleinste tak op het bedrijf is de groene aspergeteelt. Een hoekje op het erf wordt iedere dag geoogst. Opvallend is hoe enthousiast de klanten zijn die met een tasje met groen goud de dam weer verlaten. Nieuwe recepten worden uitgewisseld en terloops wordt nog een bundeltje voor de buurvrouw en schoonmoeder meegenomen om als kadootje weg te geven.

Het geeft een goed gevoel om een product te telen waar mensen warm voor lopen, en een maand voor de oogst al bellen wanneer ze er weer zijn. We verwachten als akkerbouwers niet na iedere vrachtwagen afgeleverde aardappelen een compliment, maar een stuk waardering voor een goed product mag wel eens vaker worden uitgesproken.

MARK GELING
Akkerbouwer in Zeewolde

